ސިވިލް ކޯޓު

މާލެ

ދިވެހިރާއްޖެ

ނަންބަރު: B3-CR1/IN/2020/04

- ފައިސަލާ ނަންބަރު: 429/Cv-C/2020
- ދައުވާކުރި ފަރާތް: ދިވެހި ދައުލަތް (ޓޫރިޒަމް ޑިވެލޮޕްމަންޓް މިނިސްޓްރީ)
- ދައުވާލިބުނު ފަރާތް: ޒެނިތު ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (C-85/2000)

އިޖުރާއީ ގޮތުން ނިންމުމެއް

1. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 429/Cv-C/2020 ފައިސަލާއަކީ، ދިވެހި ދައުލަތް (ޓޫރިޒަމް ޑިވެލޮޕްމަންޓް މިނިސްޓްރީ) ފަރާތުން ޒެނިތު ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ މައްޗަށް އުފުލާފައިވާ ހިނގާފައިވާ ސަބަބުން ދައުވާ ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެކެވެ.

އިޖުރާއީ ގޮތުން ފާހަގަ ކުރި ނުކުތާތަކާއި އެނުކުތާތަކަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ރައްދުތައް

2. ދައުވާލިބުނު ފަރާތުން މިފައިސަލާގައި ފާހަގަ ކޮށްފައިވާ އިޖުރާއީ ނުކުތާއަކީ، މިދައުވާއަކީ ދައުވާ ލިބުނު ފަރާތުގެ ކުރީން ޖެހިފައި 794/99، 547ރ (ފަސްލުއްވަ ސަތޭކަ ހަތްސާޅީސް ހަތަރު ނުވަދިހަ ހަތަރު ނުވަދިހަ ނުވަ ވަނަ) ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއް ކަމުގައިވާތީ ފާހަގަ ކޮށްފައެވެ، ދައުވާ ފޯމުގެ 9.1 އާއި ދައުވާ ފޯމުގެ 9.2 ވަނަ ނަންބަރުން އެފަރާތުގެ އަދަދު ބަޔާންކުރާ ގޮތް ދިމާނުވާތީއާއި 9 ވަނަ ނަންބަރުގައި ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ބަޔާންކުރާ އަދަދަކީ ދައުވާގައި ހިސާބު އަދަދުން ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޔާން ތަކެއް ކަމުގައިވާތީ، ދައުވާ ފޯމު ސާފުކޮށްގެން ބަލައިގަނެ ހުށަހަޅައި ރައްދު ކުރުމަށް ނުވާނެކަމަށް، އެގޮތަށް ދައުވާ ފޯމު އިސްލާހު ކުރުމަށް ދައުވާ ފޯމު އިސްލާހު ކުރުމަށް ފާހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ.

ޖަސްޓިސް ބިލްޑިންގ، އޯކިޑްމަގު | 20212 | މުޙައްމަދު ފޯނު ނަން: 3002700,3002701 | ސެކްޝަން ފޯނު 3002702 | ޗީފް ފޯނު 3002703,3002704
ފެކްސް: 3323986 | އީމެއިލް: info@civilcourt.gov.mv | ވެބްސައިޓް: www.civilcourt.gov.mv

3. ދައުލަތުގެ ފަރާތުގެ ނުކުތާގައި، ދައުލަތުކާ ފަރާތުން ފުރާ އިސްތިއުނާފުކުރެވޭން އަދުން ހުށަހެޅުމަށް ބޭނުން ނުވާނަމަ، ދައުލަތާ ޙުކުމުގެ 9.1 އާއި 9.2 ވަނަ ނަންބަރަށް ރިޢާޔަތްކޮށް، މިއީ މިދައުލަތާ މިހާރު އެކޮށްގެން ކުރިއަށް ގެންދެވޭން މަޢްލޫމާތު ނުންކަމަށް ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް އެދޭކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

4. އިޖާރާ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި، ދިވެހި ދައުލަތް (ލޯކަލް ގަވަރމަންޓް އޮތޯރިޓީ) އިން އަންނަނިވި ކަންކަން ފާހަގަކޮށް އެނުކުތާއަށް ޖަވާބު ދީފައިވެއެވެ.

(ހ) ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 181/Cv-C/2013 ޤަޟިއްޔާގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ B-CR-6/IN/2013/03 (12 ޑިސެމްބަރު 2013) "އިޖާރާ ގޮތުން ނިންމިގޮތް" އަށް ބަލާއިރު، އެނިންމުމުގައި އިޖާރާ ނުކުތާއަކީ ކޮބައިކަން ބަޔާންކޮށްދީފައިވާކަމަށް، އެގޮތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ "އިޖާރާ ނުޤްޞާނެއްކަމުގައި ބެލެވޭނީ ގުޅުމުގައި އެކަމަށް ގެނު ދިއުމެއް ކަނޑައެޅިގެން ނުވާ ގުޅުމުގެ ކުރިން އެކަމެއް ފުރިހަމަކުރުމަށް ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ބާރުވެރިކަމެއް އެކަމެއް ފުރިހަމަ ނުވުމުން އެކުލެވޭ ބެލެވޭ ނުވަތަ ފާސްކުރެވޭނުއްވާނެކަމުގައި ގުޅުމުގައި ޝަރުޢީގޮތުގެ މަޖިލީހުގައި ފާހަގަކޮށް ނަގާ ނުޤްޞާނުއެކަމާއި، މިއުސޫލަކަށް ތަބާވާ ޝަރުޢީ ގޮތުގައި އެކަމާއިގުޅުމުގައި ނިޔާއެއް ކަނޑައެޅުމަށް ޢަމަލުކުރުމުގައި ނަގާ ނުޤްޞާނެއް އެއީ އިޖާރާ ނުޤްޞާނުގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭނީ ނުޤްޞާނެއް ކަނޑައެޅުނު ކަމަށް އެކަށޭނެ" މިގޮތަށްކަން.

(ށ) ދައުލަތުގެ ޙުކުމުގެ 9.2 ވަނަ ނަންބަރުން ފައިސާގެ އަދަދަކީ ހިސާބުކުރެވޭ ސާފުކަން އެނގޭން ގޮތަކަށް ދައުލަތާ ފައިސާގެ އަދަދުގެ ގޮތުގައި ޙުކުމުގެ 9.1 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ 547،794/99ރ (ފަސްލައްކަ ސާޅީސް ހަތްހާސް ހަތްސަތޭކަ ނުވަދިހަ ހަތަރު ރުފިޔާ ނުވަދިހަ ނުވަ ލާރި)އާއި ބޯފުސްލުގައި ބަޔާންކުރި އަދަދަށް އިތުރުކުރުން އަންނަ އަދަދު އަކީ ދުވާލަކު -/450ރ (ހަތަރު ސަތޭކަ ފަންސާސް ރުފިޔާ) ބަލާފައި ސަބަބަކީ ރިޟާބްސަން ފައިސާގެ ގޮތުގައި އުނިކުރާނެކަމާ ފައިސާގެ އަދަދަކަށް 13،836/15ރ (ތޭރަހާސް އަށްސަތޭކަ ތިރީސް ހަ ރުފިޔާ ފަނަރަ ލާރި) ލިބުމުގެ ބަދަލުގައި 13،385/15 (ތޭރަހާސް ތިންސަތޭކަ އަށްޑިހަ ފަސް ރުފިޔާ ފަނަރަ ލާރި) އޮޑުގެން ލިބިފައި ވުމުންކަން.

(ނ) އަދަދު ލިބިފައިވަނީ އޮފީހުކަންކަން ފުރުގެ އެގްރީމެންޓް 18 އާއި އެގްރީމެންޓް 19 އިން އެގޮން އޮތީކަން.

(ރ) މީގެ އިތުރުން، ބޯފުސްލުގައި ގޮތުގެ މަޢުން އަދަދު އެގޮތަށް ލިބިފައި އޮތުމުގެ ސަބަބުން އެކަމުގެ މައްސަލަ އިޖާރާގޮތުން މަޙްކަމަ ބާރުލު ކުރުވީހާނޯ ބަލާއިރު، އެކަމީ ޙުކުމުގައި ގޮތް ކަނޑައަޅާން ކަމުއްކަން އެނގޭކަމުގައި، އެ އިޖާރާ އޮތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމުގާނުވާ މަޙްކަމަ ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކަށްވެސް

ޖަސްޓިސް ބިލްޑިންގ، އޯކިޑްމަގު 20212 | ގޮނޑުދޮށު ފޯނު ނަންބަރު: 3002700,3002701 | ސަކަރަތު ފޯނު 3002702 | ތާރީޚު ފޯނު 3002703,3002704
ފެކްސް: 3323986 | އީމެއިލް: info@civilcourt.gov.mv | ވެބްސައިޓް: www.civilcourt.gov.mv

ސިވިލް ކޯޓު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

އެކަމުގެ ސަބަބުން މައްސަލާގެ ޙުކުމް ބާތިލުވާ ފާސިދުވެގެން ނުދާނެކަން އެގޮތުން އެނގުމުން، ދައުލަތަށް ލިބޭ ގެއްލުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއް ނޫންކަން.

(ހ) ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ މައްސަލަތަކުގައި ދައުލަތް ފޮނުވި ބަޔާންތަކާ މުޅިގޮތުން ދައުލަތް ނުވަތަ ދައުލަތަށް ލިބޭ ގެއްލުން ވަކި ދައުލަތުގެ އަސާސީ ކަންކަން ބަދަލުވާ ޙާލަތްތަކުގައި ދައުލަތް ޤާނޫނީ ބާކީކަން އޮތުން ހުށަހެޅުމަށް އެންގިނަމަވެސް، މުއާމަލާތު އަސާސީ ސިފަ އަސާސީ ނުކުތާ ކަނޑައަޅާފައި، އެޖެންޑާކުރި އިމުތާ ކަނޑައަޅާ ކަމުގައި ބަޔާންކުރާ ޝަރީޢަތުގެ ގެއްލުން ފުރިހަމަ ދަށަށް.

(ށ) މިގޮތުގައި ބަޔާންކުރެވުނު ކަންކަމުން ބަލައި، ދައުލަތާއި ގެއްލުން ފޯރާ ކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިޖުރާއީ ނުކުތާގެ ސަބަބުން ދައުލަތުގެ ޤާނޫނީ ކަމެއް ބަލާ ގޮތުގައި ނިޔާއެއް ބާތިލުވުމުގައި އެކަމަށް ކުރާ ފޮނުވި ޙިމާޔަތެއް ކަނޑައަޅާ ކަންކަމެއް އިޖުރާއީ ތަރުތީބަކުން ބަލާ ބަހުސްކުރެވިފައި މައްސަލައެއް ގޮތަކަށް ނިމިގެން ދިއުމުގެ ސަބަބުން ޙުކުމް ބާތިލުވާ ނުވަތަ ފާސިދުވާ ކަމަށް ނުވާނެއެވެ، ދައުލަތް (ލިޔުން ގޮތުގެމަތިން އެޖެންޑާ) ގެ ގެއްލުން އަދާކުރުމަށް، ދައުލަތަށް ގެއްލުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިޖުރާއީ ނުކުތާއަކީ ޤަބޫލުކުރެވޭ ނުކުތާއެއް ނޫނެވެ، މައްސަލައިގެ ގޮތުން ދައުލަތުން ޖަވާބުދާރީވާ މައްސަލައެއްކަމުގައި ޤަބޫލުކުރަނީއެވެ.

<u>އިޖުރާއީ ނުކުތާތަކާއި އެނުކުތާތަކަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ރައްދުތަކާމެދު ޝަރީޢަތުން ފާހަގަ ކުރާ ކަންކަން.</u>

5. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 181/Cv-C/2013 ފައިސަލާގައި، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B-CR-6/IN/2013/03 (12 ޑިސެމްބަރު 2013) "އިޖުރާއީ ގޮތުން ނިންމިގޮތް" ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ތަފްޞީލާއި ބައްލަވައިގެން، ފުރަތަމަ ކަމަށް، ހުށަހަޅާފައިވާ އިޖުރާއީ ނުކުތާއަކީ އެމައްސަލައެއްގެ ޙުކުމްގައި އެނުކުތާއަކާމެދު ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައި ނުވާ ނުކުތާއެއް ކަމުގައިވާތީވެ. ދެވަނަ ކަމަށް، އެނުކުތާއަކީ މައްސަލައެއްގެ ޙުކުމް ބާތިލުވާ ނުވަތަ ފާސިދުވާފަދަ ވަރަށް ބަރުކަށިކަމުގައި ފާހަގަ ކުރާ އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއްކަމުގައިވާތީވެ.

6. ދައުލަތް ލިބޭ ގެއްލުން ހުށަހަޅާފައިވާ އިޖުރާއީ ނުކުތާއަކީ ދައުލަތުގެ ސަކަރާތްއާއިރޭގެ ތެރޭގައި ހިނގާކަމަށް ގެވޭގޮތުން ނަގާފައިވާ އިޖުރާއީ ނުކުތާއެކެވެ. މިފައިސަލާގައި ހުށަހަޅާފައިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު B3-01 "މުދަލާއި ފައިސާއާބެހޭ ކަމަކާ މައްސަލަތަކާއި އަދާލަތުގެ މައްސަލަތައް ބަލާ ޑިވިޜަނުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފޯމު" ގެ ނަމޫނާ ފޯމުގައި 9 ވަނަ ނަންބަރުގައި 02 (ދޭއް) ބައެއް ހިމެނެއެވެ. ފުރަތަމަ ބައަކީ 9.1 އެވެ. މިބައިގައި ބަޔާންކުރަންޖެހެނީ ދައުލަތައިން ހޯދުމަށް އެދޭ ޖުމްލަ ފައިސާގެ އަދަދެވެ. ދެވަނަ ބައަކީ 9.2 އެވެ. މިބައިގައި ބަޔާންކުރަންޖެހެނީ 9.1ގައި ބަޔާންކުރި ޖުމްލަ އަދަދު ހިސާބު ކުރެވުނުގޮތުގެ ތަފްޞީލެވެ. މިކަން ނަމޫނާ ފޯމުގެ 9 ވަނަ ނަންބަރުގައި ބަޔާންކޮށްފައެވެ.

ޖަސްޓިސް ބިލްޑިންގ، އޯރިޗިޑްމަގު 20212 | ގޮނޑުދޮށު ފޯނު ނަންބަރު: 3002700,3002701 | ސެކިއުރިޓީ ފޯނު 3002702 | ތިޖޫރީ ފޯނު 3002704,3002703
ފެކްސް: 3323986 | އީމެއިލް: info@civilcourt.gov.mv | ވެބްސައިޓް: www.civilcourt.gov.mv

7. ބުނެވިދިޔަ ސަބަބުތަކީ ކަމަކީ ޤާނޫނީ ހިންގުމާއި ދައުވާއަށް ޖަވާބު ދިނުމުގެ ފަސޭހައިގެ ގޮތުގައި ބެލޭނެ ސަބަބުތީ ކަންތައްތަކެވެ. 9 ވަނަ ނަންބަރުގައި ލިޔުއްވާ އަދަދުތަކަށް ލިޔުއްވާގޮތުން، މައްސަލަ ނިންމާލާފައި ބެލޭ އެދުންތަކާ ނުބެލޭކަން އަންގަމެވެ.

8. ދައުވާ ފޯމުގެ 9 ވަނަ ނަންބަރުގައި ރިޕްރެޒެންޓޭޝަންގެ ގޮތުގައި އުނގެނި ފަރާތުގެ އަދަދު ލިޔުމުގައި އެދުން އަރާފައިވާނަމަ، އަދި ޕާފޯމަންސް ގެރެންޓީގެ ގޮތުގައި ހިސާބު އަދަދު ލިޔުމުގައިވާ އަދަދާއި ބަރާބަރުވާ ތާނަ އަދަދާއި ދިމާނުވާނަމަ، އަދި 9 ވަނަ ނަންބަރުގައިވާ އިތުރު އެދުންތަކަކީ، އެއެދުންތަކާގެ ސަބަބުން ދައުވާގެ އަސާސީ ކަމެއް ބަދަލުވާފަދަ އެދުމެއްކަމުގައިވާނަމަ، އެއެދުމަކީ ފުށުއަރާކަމާއި ދެފަރާތުން އެކަންކަން ސާފުކުރުމަށް އެދުމުން، ހުށަހަޅާފައިވާ އިޖުރާއީ ނުކުތާ ބިނާކޮށްފި އެކަމުގެ ސަބަބުން ދުވަސް ބާކީވެދިޔުން ނުވަތަ ހާސިލުވުމަށް ފަދަ ކަމެއްގެ މައްޗަށް ނޫނުކަން އަންގަމެވެ.

<u>ނިންމިގޮތް:</u>

9. މަތީގައި ބަޔާންކުރެވުނު ސަބަބުތަކަށް އެގޮތުގައި ހުރުމުން، ދައުވާލިބޭ ފަރާތުން މިކޭސްއާގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއްކަމުގައި ބަލައިގަނެވޭނެ ނުކުތާކަމަށްނުވާތީ، ދައުވާއަކީ މައްސަލައިގެ ޙަޤީޤަތާ ފުރަތަމަ ގޮތުން ކޮންސްޓްރަކްޝަން ޕްރޮޖެކްޓް ފިނިޝިންގ އަންގައިދީފީމެވެ.

04 މުޙައްރަމް 1442ހ.

23 އޮގަސްޓު 2020މ.

އަޙްމަދު އަބްދުލްމަޖީދު

ސިވިލް ކޯޓުގެ ޤާޟީ

ސިވިލް ކޯޓު

މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ޖަސްޓިސް ބިލްޑިންގ، އޯކިޑްމަގު، މާލެ 20212 | ރަޖިސްޓްރީ ފޯނު: 3002700,3002701 | ސެކްޝަން ފޯނު 3002702 | ޗީފް ފޯނު 3002704,3002703
ފެކްސް: 3323986 | އީމެއިލް: info@civilcourt.gov.mv | ވެބްސައިޓް: www.civilcourt.gov.mv